

קובץ
תוך הנחל

דיבורים נוראים ונפלאים שנאמרו
בשבת קודש פרשת ויגש תשע"א

מפ"ק כ"ק הרה"צ מוהרא"ש שליט"א

יוצא לאור חודש סבת תשע"ב

תוך הנחל

ליל שבת קודש פרשת ויגש ה'תשע"א

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקומי מוהר"ן חלק א' סי' קי"ג, המדבר מגזר דין שאדם פוסק על עצמו, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, איתא במשנה (אבות פרק ג') ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, כי שמעתי בשם הבעל-שם-טוב: כי קודם כל גזר דין שבעולם חס ושלום, מאספין כל העולם אם מסכימין להדין ההוא, ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין חס ושלום, שואלין אותו אם הוא מסכים, אזי נגמר הדין חס ושלום, והענין, כי בודאי אם ישאל לו בפירוש על עצמו, בודאי יכחיש ויאמר שאין הדין כן, אך מטעין אותו, ושואלין אותו על כיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואזי נגמר הדין, וכענין שמצינו בדוד המלך עליו השלום, בבוא אליו נתן הנביא וכו', וסיפר לו מעשה האורח (שמואל ב' י"ב), ענה ואמר: חי ה' וכו', ואת הכבשה וכו', אזי נפסק הדין על דוד כאשר יצא מפיו, וזהו ונפרעין מן האדם מדעתו, כלומר ששואלין דעתו, ואף על פי כן הוא שלא מדעתו, כי אינו יודע שהדין הוא עליו: והענין הוא עמוק מאד, איך שואלין כל

אדם, כי בכל הדיבורים וסיפורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך לזוהר בזה מאד, לבלי לגמור הדין עד שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות, והדברים עתיקים, כי יש בזה בענין סיפורי דברים ענינים גבוהים: וזה (ברכות ה:): 'חביבין עליך יסורין אמר לו לא הן וכו', הב לי ידך, יהב לה ידא ואוקמיה', כלומר אם אין אתה חפץ בהם, הב לי ידך על זה, שאין אתה רוצה בהם באמת, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רביז"ל מלמד אותנו מוסר גדול בתורה זו, שיזוהר אדם מאד מאד מלפסוק דין על איזה בן אדם, יהיה מי שיהיה, כי יכול להיות שאז פוסק דין על עצמו, כגון אם שואלים אותו, מה דין של בן אדם שעשה כך וכך? ועל פי רוב כששומע שאחד עשה איזה עוול או מעשה שלא כהוגן, מתרגז מאד, וקופץ ופוסק עליו שמגיע לו עונש חמור וקשה, ובינתיים אינו מבין שבזה הוא פוסק את הדין על עצמו, כי גם הוא עשה מעשה כזה או כיוצא בו בימים הקודמים, רק שכח ממנו, ונדמה לו שנפטר מן העונש, אבל הקדוש ברוך הוא מאריך אף וגבי דיליה, שאם אינו חוזר בתשובה, אזי לבסוף מקבל את עונשו, אבל לפני שמענישין אותו, שואלים את דעתו, מהו הוא פוסק על מעשה כזה? ואיזה עונש מגיע לאדם זה? ומחמת שאין שואלים אותו על עצמו בפירוש, כי אז היה בוודאי היה מתרץ עצמו בכל מיני תירוצים, רק שואלים אותו על אדם אחר, לכן פוסק עונש חמור וקשה, וכפי שפוסק, כן נפסק על עצמו, רחמנא ליצלן, ולכן החכם והמבין מדעתו, אף פעם

לא יפסוק דין ועונש על שום בריה בעולם, רק תמיד יתחמק ויאמר "איני יודע", וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ד.) למד לשונך לומר איני יודע, כי אז יפטור מעל עצמו כל מיני עונשים קשים ומרים, ויזכה לחזור בתשובה באמת.

ולכן הכלל היוצא מדברי רביז"ל הוא, שראוי לאדם להיזהר מאד בכל מעשיו, ולא לצער שום בריה שבעולם, כי יקבל את הכל בחזרה - מדה כנגד מדה, וכן ראוי להיזהר מאד לא לפסוק שום דין ועונש על שום בריה שבעולם, כי בזה פוסק עונש על עצמו מדה כנגד מדה, ולכן יותר טוב מתחילה להיזהר מאד, שלא לצער שום בריה, ואז לא יבא לידי עונש וצער, ויחיה חיים טובים ומתוקים בזה ובבא לנצח, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את הענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כל התנהגותו של יוסף עם אחיו, לפני שהתוודע אליהם, וגם אחר כך, היתה כדי ללמד אותם את הלימוד הזה, שיזהרו מאד שלא לצער שום בריה, כי מקבלים חזרה כל דבר מדה כנגד מדה, וכמו שאירע ליהודה, שאמר ליעקב (בראשית ל"ז) "הכר נא" הכתונת בנך היא אם לא, ומדה כנגד מדה אמרה אליו תמר (שם ל"ח), "הכר נא" למי החותמת והפתילים והמטה האלה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה פרשה פ"ד סי' י"ט), אמר הקדוש ברוך הוא ליהודה, אתה אמרת הכר נא, חייך שתמר אומרת לך הכר נא, וכל זה נכלל בדברי רביז"ל, שאדם פוסק הדין על עצמו

מדעתו ושלא מדעתו, כי כשיהודה אמר לאביו "הכר נא", בזה פסק על עצמו שגם תמר תגיד לו "הכר נא", וקיבל צער ועונש במילים אלו, מדה כנגד מדה.

וגם מה שנכנס יהודה בעובי הקורה להחזיר את בנימין ליעקב, כי יהודה נעשה ערב בעד בנימין, וכמו שכתוב (בראשית מ"ד) **כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר, אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים, ופירש"י, ואם תאמר, למה אני נכנס לתגר יותר משאר אחיי, הם כולם מבחויץ ואני נתקשרתי בקשר חזק, להיות מנודה משני עולמות, עיין שם, כי גם בזה פסק עונש על עצמו, כי מחמת שנידה את עצמו משני עולמות, ולא הפר נידויו, היו עצמותיו מגולגלות בארון ארבעים שנה במדבר, עד שעמד משה וביקש עליו רחמים (מכות י"א):** נמצא, שבכל דבר שאדם מדבר, ראוי להיזהר מאד שלא יפסוק רע, לא על עצמו על אחרים, כי כדבריו כן יקום, וכמו שאומר רביז"ל (ליקוטי מוה"ר"ן חלק ב' סי' א'), כשאדם יושב לדבר בחבירו זה בחינת ראש השנה, שהוא יושב ודן את חבירו, וצריך להיזהר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפוט את חבירו וכו', עיין שם, ובפרט כשדן את חבירו, באותו שעה הוא באמת דן את עצמו, ולכן ראוי להיזהר בזה מאד.

והנה יוסף הצדיק רצה למסור להם לימודים אלו, שישמרו מאד לא לצער שום בריה, ולכן אמר להם בלכתם ממנו (בראשית מ"ה), אל תרגזו בדרך, שלא ירגזו ויכעסו זה על זה מחמת מכירתו, שלא

יגיע להם עוד שום צער מחמת מכירתו, וכמו שפירש"י, שהיה דואג שמא יריבו בדרך על דבר מכירתו, להתוכח זה עם זה ולומר, על ידך נמכר, אתה ספרת לשון הרע עליו וגרמת לנו לשנאתו, עיין שם, כי לא רצה יוסף לגרום להם צער נוסף, וגם מסר להם במילים אלו, שישמרו מאד לא לצער אחרים בשום פנים ואופן, וכמו שפירש בעל המורים (פסוק ב"ד), אל תרגזו בדרך, אל תסמכו עלי לומר, אחינו גדול הארץ, לעשות עוול לשום אדם, אלא אל תרגזו לשום אדם בדרך לילך על שדה זרועה, עיין שם, כי עכשיו שאחיהם מלך, אולי יסמכו עליו לצער אחרים, ולא יפחדו מעונש, כי הרי אחיהם מלך, על זה אמר להם אל תרגזו בדרך, כי לצער אחרים הוא עוון חמור מאד, ולבסוף מקבלין הכל חזרה מדה כנגד מדה, ולכן צריך להיזהר בזה מאד, והשם יתברך יזכנו להיות נזהר בכבוד הבריות תמיד, ולדון כולם לכף זכות, ואז גם מן השמים ידונו אותנו לכף זכות, ונזכה לראות בגאולתן וישועתן של ישראל במהרה בימינו, אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת ויגש ה'תשע"א

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעוויץ, שהיתה גם סעודת שבע ברכות לאחד מאנשי שלומינו, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' נ"ג המדבר מאות ה"א המסוגל להולדה, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר (מוהרא"ש נ"י חזר בקיצר על תמצית דברי רביז"ל בתורה זו) עיקר הולדה תלוי בה"א, בבחינת (בראשית מ"ז) **הא לכם זרע, ואברהם ושרה לא הולידו עד שהגיעו לה"א הזאת, כי עיקר הולדה על ידי הדעת, בבחינת (בראשית ד') וידע אדם וגו', וקמן אינו מוליד וכו', עיין שם כל זאת בדברי רביז"ל.**

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה מבואר בספרים הקדושים, שיש קשר גדול לאות ה"א לענין הולדה, וכמובא בספר המדות (אות בנים חלק ב' סי' ח), ה"א הנעשה מכסף, מסוגל לפריה ורביה, היינו לעשות קישוט לאשה מאות ה"א של כסף, ותלך בה, וכן מובא בשער הפסוקים להאריז"ל, על פסוק (בראשית ל' כ"ב) ויפתח את רחמה, מעם היות רחל עקרה ולא שאר האמהות, לאה ובלהה וזלפה, כי בשמם היה האות ה"א, וברחל נחסרה הה"א שהיא כח הלידה, ואחר כך אמרה, (שם פסוק ג') הנה אמתי בלהה בוא אליה ואיכנה גם אנכי ממנה, כי בבלהה נכפלה ההי"ן, ונמצא היות בה חלקה וחלק רחל, וזהו

ואיבנה גם אנכי ממנה, כי בנין הבנים שלי ניתן בה, וממנה אקח כח בנין הבנים הנתונים בה ממני, עיין שם.

וכן מובא באלשיך הקדוש על פסוק (שמואל א' א') שם אחת חנה, ידוע מחכמי האמת, כי אות ה"א רומזת אל בחינת כח עליון נורא, שמשם יוצאים הבנים, כי על כן למען יולידו אברהם ושרה, הוטלה אות ה"א בשם כל אחד מהם, עיין שם, ואומר רביז"ל בתורה זו, שענין זה מרומז גם בפרשת השבוע, בפסוק (בראשית מ"ז) **הא לכם זרע, שמן האות ה"א נמשך הזרע וההולדה.**

והנה רביז"ל מגלה את עומק הענין, למה אות ה"א מסוגלת להולדה, כי אות ה"א מרמזת על השגת הדעת, שבה תלויה עיקר ההולדה, כי עיקר הדעת הוא כדי להשתמש בה, ולהוציא שכלו מכח אל הפועל, שהוא כמו הולדה, ועיקר הדעת להכיר את השם יתברך מכל פרטי הבריאה, וכמו שכתוב (דברים ד, לה) **אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלקים אין עוד מלבדו, וכל מה שמעמיק דעתו בזה, ומפרה ומרבה ידיעות באמתת מציאותו יתברך, הרי זה נחשב כמו הולדה, ועל ידי זה זוכה גם לבנים בפועל ממש, מה שאין כן אם אינו משתמש בדעתו, ואינו מעמיק בדעתו להכיר כבודו יתברך מכל פרטי הבריאה, הרי הוא כעקר, רחמנא ליצלן, ואינו זוכה לבנים, ומחמת זה קטן אינו מוליד, כי אף על פי שגם לקמן יש דעת, אבל אצל הקמן עדיין הדעת בכח ולא בפועל, כי לא השתמש בדעתו, ולא הוציא אותה מהכוח אל הפועל, ולכן אינו מוליד, אבל**

מי שהוא שלם בדעתו, שהוציא אותו מכח אל הפועל, והשיג בדעתו כל מה שאפשר לדעת האדם להשיג בדעתו, אזי הוא קרוב לדעת הקדוש ברוך הוא, ואין חילוק בין דעת האדם לדעת השם יתברך אלא בחמשה דברים בלבד, וכמוכא בסוף תורה זו, ואז דעתו יונקת מדעת השם יתברך, שהיא בחינת ה"א, ואז מוליד.

ואומר רביז"ל, שעל ידי שעוסק לקרב בני אדם לעבודת השם יתברך זוכה אל שלימות הדעת, כי הם מחדדים את דעתו, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (מכות י) 'ומתלמידי יותר מכולם', שדייקא על ידי התלמידים, זוכים לשלימות הדעת, ובשביל זה התלמידים נקראים בנים (ספרי פרשת ואתחנן), כי על ידם באה ההולדה, ובשביל זה אברהם ושרה מרחו לגייר גרים, כי על ידי זה השלימו דעתם, ונתקרבו לה"א הזאת, היינו לדעת השם יתברך, וזכו לבנים, כי על ידי גרים התגדלה דעתם, אבל מי שאין שלם בדעתו, והוא רחוק מדעת האדם, ומכל שכן מדעת השם יתברך, שהיא השגת הה"א, הוא קמץ ואין מוליד, וזה המעם שהצדיקים מתייגעים ורודפים אחר בני אדם לקרבם לעבודתו יתברך, אין זה כדי להרבות כבודם חס ושלום, אלא כדי להשלים דעתם, נמצא שמסוגל מאד לחתן, להגדיל דעתו בביתו על ידי דיבורי אמונה ויראת שמים שידבר עם אשתו, כי בזה יגדיל דעתו באמתת ידיעתו יתברך, ועל ידי זה יזכה לבנים.

וזהו עוצם הארת ימי חנוכה הקדושים שעכשיו יצאנו מהם, כי עיקר

הגם של חנוכה היה נצחון הדעת, שנצחה הדעת הקדושה של צדיקי האמת שבדור, את הדעת דקליפה של היוונים הממאים, שתלו הכל בטבע מקרה ומזל, ורצו לבטל את דעת האמת מנשמות ישראל, ורצו למנוע מהם את השגת "אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלקים אין עוד מלבדו", שאין שום טבע כלל, כי גם שם אלהי"ם שגימטריא המב"ע, הוא גם כן גילוי שם הוי"ה ברוך הוא, אבל היוונים מימאו כל השמנים ופסלו אותם, היינו הדעת הנקראת (שמות ל') שמן משחת קודש (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סוף סי' נ"ד), והם רצו לפסול את הדעת הקדושה של נשמות ישראל, ולהכניס בהן חכמת הטבע והפילוסופיה, חס ושלום, אבל הצדיקים שבדור התגברו כנגדם, ומצאו פך אחד של שמן החתום בחותמו של כהן גדול, שהוא סוד הדעת המהורה של הצדיק האמת, והשמן הזה הדליק והאיר במשך שמונה ימים, עד שהורידו את אור הבינה והדעת לכל נשמות ישראל לדורות עולם.

וזהו מה שרצו היוונים לבטל פריה ורביה מישראל, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ילקוטי שמעוני בשל"י רמז תתקסד) על הפסוק (משל"ל) אם נבלת בהתנשא, זה יון שגזרו לבטל פריה ורביה, כי אסרו להם הטבילה, וגם גזרו שכל בתולה תבעל להגמון תחילה (כתובות ג.), ובוה רצו למנוע את הדעת הקדושה מנשמות ישראל, שבה תלויה הולדה, אבל נשמות ישראל מסרו את נפשם על מהרת הדעת, ועשה הקדוש ברוך הוא להם גם שנפתח מעין של טבילה לכל אחד ואחד בביתו, ובזכות המהרה, זכו נשמות ישראל לפרות ולרבות, וקליפת

יון התבטלה לגמרי.

ובזה יש לומר ביאור נאה בדברי הגמרא (שבת כ"ב), גר של תנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה, כסוכה, וכמבוי, ויש להבין מהו הקשר וההמשך בין שלשה דברים אלו, אבל לפי הנ"ל יש לומר בטוב טעם ודעת, כי הנה כל שלש מצוות אלה מאירים את הדעת הקדושה בנשמות ישראל, כי אצל שבת כתיב (שמות ל"א) "לדעת" כי אני הוי"ה מקדשכם, ואצל סוכה כתיב (ויקרא כ"ג) למען "ידעו" דורותיכם, ובחננוכה הרי עיקר הגם היתה בשמן המנורה, שהיא הארת הדעת, וטעם הפסול של "למעלה מעשרים אמה" הוא מחמת שלמעלה מעשרים אמה "לא שלטא בה עינא" (סוכה ב:), ואי אפשר להמשיך ראות העין משם אל הדעת, כי עיקר כח הראות הוא על ידי שהעין מביאה את מה שרואה אל הדעת, ואז יודע מה שראה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ס"ה), אבל למעלה מעשרים אמה לא שלטא בה עינא, וממילא אי אפשר לקשר את הראיה אל הדעת, ולכן הכשר סוכה הוא בצורת אות ה' כמובא, שתי דפנות שלמות, ושלישית אפילו טפח, כי על ידי הסוכה זוכים להארת הדעת, וכן הכשר מבוי בלחי וקורה הוא בדוגמת אות ה', כי כל אלו ממשיכים את הדעת הקדושה בנשמות ישראל.

וזהו עוצם המעלה של הזוכה להתחתן לפני גיל עשרים שנה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (קדושין כ"ט:), עד עשרים שנה יושב הקדוש ברוך הוא ומצפה לאדם מתי ישא אשה, כיון שהגיע עשרים ולא

נשא אומר תיפח עצמותיו, וכן אמרו (שם), בן עשרים שנה ולא נשא אשה, כל ימיו בהרהור עבירה, כי נישואי אשה הם בדוגמת חנוכה, מבוי-שבת וסוכה, שלמעלה מעשרים אמה פסולה, כי צריכין להתחתן כדי לזכות לקדושת הדעת, ולהוליד בנים חיים וקיימים, ולכן צריכין להתחתן לפני גיל עשרים שנה, שלא יהיה בגדר "למעלה מעשרים אמה דלא שלטא ביה עינא", שאינו שולט בעיניו, וכל ימיו בהרהור עבירה, חס ושלום, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (סוטה ת.) אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות, אבל כשזוכה להתחתן לפני עשרים שנה, ולהמשיך על עצמו את ה"א הדעת בקדושה, אזי זוכה לבנים חיים וקיימים, שגם הם ימשיכו דעת דקדושה בעולם.

ומוכא בשם צדיק אחד, שאם שומרים סי' ר"מ בשולחן ערוך אורח חיים, שהוא הלכות צניעות, ונזהרים בהלכות צניעות ומהרה כראוי, אזי זוכים להקים בנים רבים וקדושים שיקיימו סי' ר"מ בשולחן ערוך יורה דעה, שהוא הלכות כיבוד אב ואם, ודברי פי חכם חן.

ובענין הקשר בין שבת ועירובין להולדה סיפר מוהרא"ש ג"י, שפעם בא אברך אחד לפני הרה"ק רבי יחזקאל משינאווע זי"ע, ובכה לפניו שזה כבר כמה שנים אחרי חתונתו ועדיין לא זכה להפקד בורע של קיימא, ושאל אותו הרה"ק משינאווע זי"ע, האם יש עירוב בעירך? וענה לו האברך, לא, אמר לו הרה"ק משינאווע זי"ע, לך מהר ותתקן עירוב בעירך "וועט מען קענען מראגען" (ויוכלו לשאת), היינו

וולד (כי "מראגנען" בשפת אידיש פירושו "עיבור"), וכן הוה, ובשמוע חבירו את הסיפור, וגם הוא עדיין לא נפקד בזרע של קיימא, בא לפני הרה"ק משינאווע זי"ע ושאל אותו, האם גם לו יש תקנה בזה, כי הלא האיש ההוא כבר עוסק בתיקון העירוב, ואמר לו הרה"ק משינאווע זי"ע, הלא עירוב צריך הרבה מתעסקים, לכן גם אתה תלך ותזכה, וכן הוה.

וזוהי הדעת הקדושה שמקבלים מימי חנוכה הקדושים, להיזהר בכל מצוות התורה כראוי, ולא לחפש קולות ואמתלאות להפטר ממצוות התורה, חס ושלום, וכמו שאומרים בשם הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שעל כן רצו היוונים לבטל שבת, חודש ומילה מישראל, כי בכל אלו יכולים למצוא קולות להפטר מהם, כי שבת הרי נדחת מפני פיקוח נפש, וחודש הרי אם לא באו עדים, לא היו בית דין יכולים לקדשו בזמנו, ומילה אם עדיין לא נבלעו דמיו בו, אין מלין אותו, וחשבו היוונים שאת המצוות אלו יהיה להם קל לבטל מישראל, חס ושלום, אבל נשמות ישראל מסרו נפשם על הכל, ולא נכנעו להם כלל, ועל ידי זה זכו לנס הגדול של חנוכה, והשם יתברך יזכינו להגיע אל שלימות הדעת הקדושה, ולקיים כל מצוות התורה באהבה ויראה כראוי, ויזכו כל נשמות ישראל להתחתן בגיל צעיר בקדושה וטהרה, ולהקים דורות ישרים ומבורכים, עדי נזכה לראות בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

